

4. Výuka v teorii a praxi: plánování, realizace a evaluace výuky.

Obsah

- Výuka v teorii a praxi: plánování, realizace a evaluace výuky.
- Stanovování cílů výuky (kognitivní, afektivní, psychomotorické).
- Bloomova taxonomie.
- Organizační formy výuky.
- Fáze výuky.
- Didaktické principy.
- Didaktické prostředky.
- Kvalita výuky.

Výuka v teorii a praxi

- Plánování – od bleskové přípravy k didaktické analýze učiva, příprava na konkrétní vyučovací jednotku (Jaké jsou cíle? Co se mají žáci naučit? Jak je to naučím?)
- Realizace – pedagogická interakce a komunikace učitele a žáků nad učivem s cílem rozvoje žáků
- Evaluace/reflexe – zhodnocení hodiny

Stanovování cílů výuky dle obsahového zaměření

- Taxonomie výukových cílů = důležité zejména pro plánování výuky.
 1. Kognitivní (poznatky, znalosti, kognitivní dovednosti)
 2. Afektivní (postoje, návyky, hodnotová orientace, sociální dovednosti)
 3. Psychomotorické (motorické dovednosti)

Jak formulovat výukové cíle?

- **Konzistentnost** – podřízenost nižších cílů vyšším (návaznost).
- **Komplexnost** – zohlednění všestranného rozvoje osobnosti žáky v oblasti kognitivní, afektivní a psychomotorické.
- **Přiměřenost** – soulad požadavků cílů s možnostmi žáků a učitelů, s podmínkami školy (ani ne lehké, ani ne příliš náročné cíle).

Bloomova taxonomie

Hierarchicky řadí kognitivní cíle. Začíná od nejméně kognitivně náročných po nejsložitější na myšlenkové operace.

Původní verze (viz obrázek), revidovaná verze [ZDE](#)

Organizační formy výuky

podle *vztahu k osobnosti žáka* (individuální, individualizovaná, skupinová, hromadná)

podle *charakteru výukového prostředí* (ve třídě, v odborných učebnách a laboratořích, v dílně, na školním pozemku, v muzeu, vycházka a exkurze, domácí úlohy)

podle *délky trvání* (vyučovací hodina, dvouhodinová výuková jednotka, vysokoškolská lekce, seminář, speciální kurzy ...)

Fáze výuky

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MUNI
SPORT

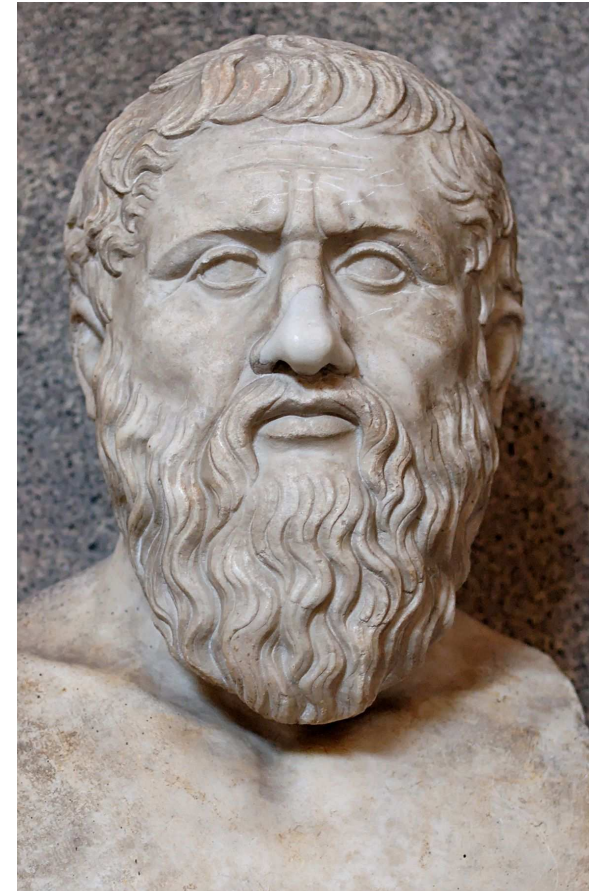
Didaktické principy (zásady)

- = pravidla, která by zajistila efektivnost výchovně-vzdělávacího působení
- Odkud se vzaly didaktické principy?:
 - nejprve se získávaly empiricky – na základě rozboru a zobecnění těch postupů, které v praxi vedly k úspěšným výsledkům.
- Pro koho platí?
 - mají obecnou platnost (na mládež i dospělé – modifikují se dle situací atd.)

Krátký pohled do historie

- Platón, Aristoteles, Quintilianus –
soustavnost výchovné práce, aktivnost
vychovávaného jedince při vyučování,
přiměřenost
- Vittorino da Feltre, Michel de Montaigne,
Francis Bacon – od mechanického
memorování k samostatnému poznávání, k
posuzování, tvůrčí činnosti

Krátký pohled do historie

- J. A. Komenský – princip názornosti, soustavnosti, uvědomělosti, přiměřenosti, všestrannosti výchovné činnosti, od jednoduchého ke složitému, od konkrétního k abstraktnímu atd.
- J. J. Rousseau – přirozenost a svoboda výchovy, osobní zkušenost
- K. D. Ušinskij – přiměřenost, soustavnost, názornost, aktivnost, samostatnost, trvalost, řídicí úloha učitele
- L. N. Tolstoj – aktivita, tvořivost jedince

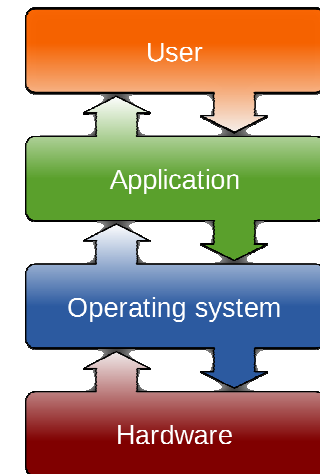
Krátký pohled do historie

- 20. století – pedagogický reformismus – přiměřenost, individualizace výchovné práce, aktivnost, emocionálnost

Základní pedagogické principy

- **cílevědomosti** – jasně stanovit konečné i dílčí cíle, tyto cíle dostatečně zdůvodnit a přiměřeně je objasnit vychovávanému jedinci/skupině
- **soustavnosti** (systematičnosti) – veškeré výchovné podněty mají být uspořádány do zdůvodněného systému, který umožní jejich osvojování v logickém pořádku

Základní pedagogické principy

- **aktivnosti** – samostatná činnost jedince, aktivizovat jeho poznávací, citové procesy, opírat se o jeho zájem a stimulovat jej vhodnou motivací, soustavně ho vést k aplikaci a k praktickému využívání získaných vědomostí a dovedností
- **názornosti** – vycházet ze smyslového nazírání předmětů a jevů skutečnosti a z jejich obrazů (přímý názor), opírat se o dosavadní představy a zkušenosti vychovávaného jedince (nepřímý názor), systematicky rozvíjet jeho nazírací a představovací schopnosti

Základní pedagogické principy

- **uvědomělosti** – osvojované učivo se má odrážet ve formě jasných představ a přesných pojmů, soudů a úsudků, jedinec má zkoumané jevy promýšlet, získané vědomosti má správně vyjadřovat i jazykově, má pochopit úlohu získaných vědomostí a dovedností a správně a tvořivě jich v praxi používat

Základní pedagogické principy

- **trvalosti** – vyžaduje, aby jednou osvojené vědomosti, dovednosti i zájmy a postoje se staly trvalým majetkem vychovávaného jedince → opakování, procvičování
- **přiměřenosti** – obsah, formy a metody výchovy mají být v souladu s věkovou vyspělostí a s dosavadní úrovní (znalosti, schopnosti)

FOREVER

Základní pedagogické principy

- **emocionálnosti** – probouzet ve VV procesu citové prožitky vychovávaného jedince, opírat se o ně, udržovat trvale radostnou tvůrčí atmosféru
- **jednotnosti výchovného působení** – jednota v požadavcích i v přístupech všech učitelů a vychovatelů

Didaktické prostředky

- Obecně: vše, co vede k dosažení výchovných a vzdělávacích cílů.
- Smyslem je zajistit, podmínit a zefektivnit průběh vyučovacího procesu.
 1. **Materiální** (učebny, vybavení, vyučovací pomůcky)
 2. **Nemateriální** (výukové metody, organizační formy, didaktické principy)

Kvalita výuky

– Vytváření příležitostí k učení.

Zdroj: Janík, T. et al. (2013). *Kvalita (ve) vzdělávání: obsahově zaměřený přístup ke zkoumání a zlepšování výuky*. Brno: MU.

